

ФІЛОСОФСЬКА САМОБУТНІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ СИМВОЛІКИ ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА ЯК ВИХОВНИЙ ЧИНИК ВИЩОЇ ШКОЛИ

завдяки яким у реальності закладаються матеріальні основи явищ. Цими засобами в просторових мистецтвах є: у двовимірних мистецтвах – *крапка, лінія, пляма*, у тривимірних – *крапка об'ємна, лінія об'ємна, об'ємна площина-поверхня*. Аналіз використання цих засобів і сприятиме, як ми вважаємо, визначенню сутності процесів, незалежно від тих чи інших філософсько-естетичних аспектів їх розгляду. Але вказане ствердження вимагає доведення і, таким чином, певного наукового викладу.

1. *Античные мыслители об искусстве*. – М.: Искусство, 1938. – 244 с.

2. *Борев Ю. Эстетика*. – 4-е изд. – М.: Политиздат, 1988. – 495 с.

3. *Ванслов В.В. Эстетика, искусство, искусствознание*. – М.: Изобраз. искусство, 1983. – 440 с.

4. *Взаимодействие и синтез искусств*. – Л.: Наука, 1978. – 269 с.

5. *Каган М.С. Морфология искусства*. – Л.: Искусство, 1972. – 440 с.

6. *Леонардо да Винчи. Книга о живописи*. – М.: ОГИЗ, 1934. – 392 с.

7. *Лессинг Г.Э. Лаокоон, или границы живописи и поэзии*. – М.: Изд-во. худож. лит., 1957. – 518 с.

8. *Эстетика: Словарь*. – М.: Политиздат, 1989. – 445 с.

9. *Adorno Th. W. Über einige Relationen zwischen Musik und Malerei. Die Kunst und die Künste*. Berlin, 1967. – 418 s.

10. *Adorno Th. W. Philosophie der neuen Musik*, Frankfurt am Main, 1949. – 346 s.

11. *Sedlmayr H. Die Revolution der modernen Kunst*. Hamburg, 1955. – 286 s.

Оксана Гевко, кандидат педагогічних наук, доцент

Дрогобицького державного педагогічного університету
імені Івана Франка

ФІЛОСОФСЬКА САМОБУТНІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ СИМВОЛІКИ ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА ЯК ВИХОВНИЙ ЧИНИК ВИЩОЇ ШКОЛИ

У статті розглядається виховний вплив української символіки декоративно-ужиткового мистецтва на студентську молодь. Детально розглядається значення геометричної, рослинної, тваринної та колористичної символіки, яка містить ідейну філософську спрямованість українського народу, його культурно-історичні традиції.

Постановка проблеми. У “Концепції національного виховання” вказано, що головною метою національного виховання є передача молодому поколінню надбань культури, соціального досвіду і, на цій умові, формування особистісних рис громадянина України, які включають у себе національну самосвідомість, розвинену духовність, моральну, художню, правову, трудову, фізичну, екологічну культуру тощо. З огляду на це важливим є наукове розроблення і практичне забезпечення цілеспрямованого національно-патріотичного виховання як системи ідей, поглядів, переконань, традицій, звичаїв, інших форм соціальної практики українського народу, використовуючи досягнення матеріальної і духовної культури нації. Це забезпечить формування творчої й ініціативної особистості українця – розумного, здорового, порядного, духовно багатого, з високою на-

ціональною і людською гідністю, формування комплексу громадянських якостей.

Аналіз останніх досліджень. Досвід світової і вітчизняної філософської, психологічної і педагогічної думки минулого і сьогодення (Г. Ващенко, О. Вишневський, О. Духнович, І. Зязюн, В. Кузь, Ю. Руденко, М. Стельмахович, Б. Ступарик, В. Сухомлинський, К. Ушинський) переконливо доводить, що система освіти підростаючого покоління повинна опиратися на національні корені.

Дослідженню символіки, виникненню значення тих чи інших символів присвячені дослідження науковців різних професій: етнографів (В. Скуратівський, М. Ткач та ін.), істориків (Д. Антонович), мовознавців, поетів, письменників (О. Потебня, Леся Українка, І. Франко, Т. Шевченко), мистецтвознавців (Т. Островська, В. Супруненко, М. Щербаківський) та ін.

ФІЛОСОФСЬКА САМОБУТНІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ СИМВОЛІКИ ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА ЯК ВИХОВНИЙ ЧИННИК ВИЩОЇ ШКОЛИ

Мета статті. Теоретично обґрунтувати можливість українського декоративно-ужиткового мистецтва, зокрема символіки у вихованні студентської молоді.

Виклад основного матеріалу. Через наповнення змісту освіти національними духовними цінностями досягається етнізація навчально-виховного процесу шляхом всеохоплюючого вивчення історії рідного народу, мистецтва, народознавства, фольклору, вірувань, символіки, традицій, звичаїв, обрядів, які нероздільні за своєю суттю. Ефективними чинниками педагогічного впливу на процес національно-патріотичного виховання студентів вищих навчальних закладів є види українського декоративно-ужиткового мистецтва – вишивка, ткацтво, писанкарство, бісероплетіння, різьба по дереву та ін. Крім цього, важливий вплив на особистість студента мають і засоби виразності народного мистецтва – символіка, колір, художній образ, орнамент, як елементи національної культури, що концентрують у собі основні досягнення, характеристики і особливості специфічної духовно-практичної діяльності українського народу, фіксують досвід почуттів, мислення і спілкування людей, передаючи це надбання наступним поколінням.

Декоративно-ужиткове мистецтво, його символіка, стимулює мислення студентів, розвиває емоційно-почуттєву сферу особистості, формує її творчий потенціал, допомагає студентам вирізнити риси своєрідності українства, передаючи новим поколінням у спадок традиції, досвід та розуміння символіки орнаментів на посуді, речках, одязі, розписах, у будівництві.

Твори декоративно-ужиткового мистецтва є одночасно пам'ятками історії й накопичувачем інформації етнічного розвитку культури. Таким чином, мистецько-творчий досвід народу пронизує розум кожного студента, відкладається і напластовується у їх пам'яті, стаючи власним набутком, керівництвом до дій, вчинків і поведінки особистості. Заглиблення в історію власного народу спонукає студентів осмислити шляхи людської цивілізації, а на підставі цього окреслити перспективні шляхи розвитку українського суспільства.

З раннього дитинства декоративно-ужиткове мистецтво є невід'ємною частиною життя українця. Воно органічно і ненав'язливо входить у наш побут, створює те навколишнє предметно-просторове середовище, в якому проходить все наше життя. Через особливу мову – систему символів і знаків твори декоративно-ужиткового мистецтва є засобом спілкування між поколіннями. “Бо все своє рідне, – зауважує І.І. Огієнко, – це го-

ловна основа, це той родючий ґрунт, на якому кожна людина міцно і вільно стоїть, росте й зміцнюється” [2, 63]. Саме декоративно-ужиткове мистецтво є тим важливим засобом, який охоплює всі сфери життя, діяльності та побуту народу, що зберігає його історичну та духовно-культурну пам'ять, є проявом його вчинків і відчуттів. Воно є тим могутнім коренем людського зростання та вдосконалення, що живить життєдайною силою минувшини наступні покоління. Споглядання та досконале оволодіння декоративно-ужитковим мистецтвом скеровує свідомість у певному напрямку, виробляє у студентів вміння сприймати будь-яку наукову, художню інформацію через призму українознавства, трансформувати її у собі й перетворювати у надбання національного духу, культури, відстоювати свої ідеали, погляди і переконання. Ґрунтовне вивчення історії, тенденцій розвитку декоративно-ужиткового мистецтва, розкодування символіки, оволодіння техніками творення мистецьких виробів сприяє процесу переходу знань студентів у їх переконання, впливає на дії та вчинки майбутніх вчителів.

Концентруючи в собі невичерпний запас знань, системи поглядів, фактів, національного і світового досвіду, декоративно-ужиткове мистецтво розширює індивідуальний досвід, включаючи особистість у пізнання своєрідного світу художніх образів і самопізнання. Декоративно-ужиткове мистецтво формує усвідомлення кожним студентом себе частиною свого народу, впливає на формування особистісного бачення світу, власної точки зору і переконання, підпорядковуючи їх потребам нації. Через систему орнаменту, кольору передаються складні аспекти світорозуміння та світосприйняття навколишнього світу.

Символ, у перекладі з грецького (symbolon), – умовний знак, умовне позначення будь-якого предмета, поняття, явища; художній образ, що умовно передає яку-небудь думку, ідею, переживання, поняття [1, 301].

Найдавніші знаки і візерунки на писанках – переважно геометричні – кола, трикутники, квадратики, ромби, спіралі, хрестики, безконечники – це закодовані візерунки, пов'язані з певними уявленнями наших предків про загадковий навколишній світ, про Сонце і його життєдайну силу, про зародження життя. У всі часи писанка, виконуючи обрядову, ігрову та декоративну функції, була своєрідним оберегом. Студенти дізнаються, що суть магічної сили писанки не тільки в самому яйці, в якому є зародок життя, але також у символічних знаках та кольорах, нанесених на яйце особливим способом та з традиційним ритуалом.

Цікаво студентам довідатися, що протягом

ФІЛОСОФСЬКА САМОБУТНІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ СИМВОЛІКИ ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА ЯК ВИХОВНИЙ ЧИННИК ВИЩОЇ ШКОЛИ

тисячоліть в усіх видах ужиткового мистецтва вироблялися елементарні навички абстрагування, удосконалювалися сюжетно-знакові композиції. Основними носіями спектру інформації, що переплітається через тисячоліття, постійно видозмінюючись та збагачуючись, залежно від конкретних соціально-історичних умов є символи. Символи відображають інтелектуальний, художньо-образний, емоційно-почуттєвий досвід наших пращурів, що в пізнанні навколишньої дійсності утверджували високі устремління, самобутність рідного народу, ідеали та ознаки національного буття.

Досліджуючи символіку, її виникнення, історію розвитку, студенти можуть опрацьовувати статті, книжки науковців, дослідників різних професій. Вони дізнаються, що витоки виховної мудрості народних символів сягають дохристиянських часів, коли наші предки відчували себе органічною частиною природи, обожнювали її могутні сили: сонце, вітер, воду, славили родючість землі, бережливо ставилися до всього живого. Через систему знаків, символів, які містять у собі важливий філософський, політичний, ідейно-моральний, естетичний зміст, що опредметизовано або словесно умовно виражає суть будь-якого явища, передається досвід попередніх поколінь. У символах народ відтворював себе, свою духовну культуру, свій характер та психологію, своє філософське осмислення дійсності, світобачення. В історичному процесі зміни поколінь світогляд, вірність молодого покоління традиціям і звичаям батьків, український народ розглядав як основний закон свого життя, які в орнаментальному та колористичному символічному вирішенні відображені у творах декоративно-ужиткового мистецтва. Символіка втілює дух нації, психіку українського народу, які відшліфовані віками, й стає рідним національним скарбом.

Під час засвоєння матеріалу такого змісту, студенти усвідомлюють, що за допомогою крапок, ліній, фігур, написів народні майстри розкривали своє ставлення до життя, навколишнього середовища, намагання пізнати природу, осмислювали своє місце на Землі, причетність до Всесвіту. Нерозуміння студентами давньої символіки, її спростоване трактування руйнує культурну спадщину, завдає непоправної шкоди майбутнім поколінням, призводить до загального занепаду, деградації народу.

Необхідно звернути увагу студентів на те, що "символ може містити у собі у згорнутому вигляді багатоманітність ціннісних значень, інформаційність та експресивних смислів, які в процесі сприйняття символу людиною розгортаються в її

свідомості в естетичні уявлення і насолоди" [5, 354]. Студенти усвідомлюють, що кожен символ є відображенням процесу формування та розвитку декоративно-ужиткового мистецтва, має власну історію й може набувати різних смислових відтінків.

Безперечно, що у навчально-виховному процесі символіка має величезний вплив на студентську особистість, зокрема на формування її світогляду, свідомості, патріотичних рис. Адже характеризуючи художній образ у творах декоративно-ужиткового мистецтва, символіка відтворює побутові звичаї та обряди українського народу, його прагнення та уподобання. Символіка виражає певну сукупність ідей народу, його переживань, ставлення до життя. Етнічна символіка – це ідейно-моральна, художньо-образна, емоційно-естетична пам'ять народу, в якій закарбована минула українська дійсність, самобутнє етнічне світосприймання. Символіка містить ідейну спрямованість українського народу, його специфічні культурно-історичні традиції.

Велика сила символів узагальнювати основну ідею, смисл події, часу, епохи в конкретній дії та одиночному факті дає можливість їм виконувати виховну функцію. У символах переплітається фантазія і дійсність, відображається широкий світ думок, ідей, мрій українського народу, розкриваються явища реального світу.

За допомогою засобів символіки українського народного мистецтва можна укріпити у свідомості студентів національні, демократичні, правові, моральні та інші ідеї, створити хороші умови для їх засвоєння. Символічні зображення надають необмежений простір для прояву уяви, фантазії, творчого мислення, що є поштовхом до виникнення бажання творити. Глибоко усвідомлюючи зміст та значення того чи іншого символу студенти застосовували їх зображення при виготовленні власних мистецьких виробів, згідно з їх утилітарним призначенням. Засвоєння символічного змісту виробу, його оформлення та призначення стає сферою духовного життя студента, засобом висловлення думок і почуттів через реальність мислення.

Намагаючись дослідити й пізнати зміст різних символів, студенти дізнаються, що в Україні з давніх-давен побутовало звеличення Сонця як сили і розуму, як джерела світла і тепла, що дає життя на Землі. Втіленням сонця у творах декоративно-ужиткового мистецтва у прадавніх словах був кінь, який символізував зростання хлібів, трав, дерев, служив оберегом від злих сил: грому, блискавки, різних хвороб, був ідеалом вірності, побратимства, водночас волелюбства, свободи та незламного духу.

ФІЛОСОФСЬКА САМОБУТНІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ СИМВОЛІКИ ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА ЯК ВИХОВНИЙ ЧИНИК ВИЩОЇ ШКОЛИ

Студенти глибоко засвоюють те, що у віруваннях українців значне місце займало шанування Землі-годувальниці. Студенти усвідомлюють, що символічне зображення Землі – святиня, яка була і є оберегом, згадкою про рідну домівку, Батьківщину у подорожах, при розлученні з рідною землею. Земля є цілющою при різних хворобах, наділяє людину високими гуманними якостями – добротою, любов'ю до ближнього, відповідальністю за вчинки. Необхідно акцентувати увагу, що за традицією Земля-годувальниця зображалась в образі жінки-матері. Вона охороняла домашнє вогнище, продовжувала й виховувала рід, була носієм добра й любові, миру й злагоди в сім'ї та суспільстві. Жіночі фігурки наділялися магічною силою, що допомагала в праці, була оберегом врожаю. Така інформація пробуджувала у студентів любов до Батьківщини, рідного краю, повагу до матері, жінки. У них формувалися ідеали й почуття відданості й вірності своїй країні, своєму народові.

Студентам цікаво дізнатися, що серед космогонічних символічних образів, які часто зображуються у творах декоративно-ужиткового мистецтва, є місяць як предмет обожнення та поклоніння, що здатний допомогти в коханні, подолати хвороб і навіть відвернути смерть. Зорі – відображають людські душі, що після смерті зносяться до Бога.

Зацікавлення у студентів викликає інформація про символічне значення яйця, звичаї та обряди, пов'язані з ним. Адже немає жодного народу, в міфічних уявленнях, легендах якого не фігурувало б яйце, символ життя, весни, джерело сонячної радості. Яйце птаха – символ Бога, Сонця, зародок життя, що започатковує його неперервність, провіщує добро, радість, щастя, любов і достаток. Це символ прихилання до добрих сил, захист людини від усього злого.

Особливу увагу студентів слід звернути на дослідження тваринної та рослинної символіки. У мистецьких творах один із найулюбленіших персонажів – зображення півня, який є охоронцем домашнього вогнища, символом миру, добробуту і родинного щастя. Його стилізоване зображення можна побачити на дахах та шпильх будівель, скринях, рушниках.

Символом вдалого шлюбу, родинного благополуччя вважається олень, що зустрічається у вишитих, тканих виробах, різьбярстві, карбуванні та гравіруванні. Зображення рослин на творах декоративно-ужиткового мистецтва символізує невмирущу красу, вічне цвітіння.

Варто наголосити, що однією з найважливіших і найбільш шанованих рослин українського наро-

ду, оспіваною в піснях, що стала державним атрибутом, символом нескореності та невмирущості, є калина. З сивої давнини її символічне значення пов'язувалося з народженням всесвіту, вогненної трійці: Сонця, Місяця і Зорі, що має магічну силу, неперервності – кола. Калина символізувала свято Коляди. Це священне для кожного українця дерево як родове дерево символізує свободу і незалежність українського народу, його безконечне оновлення, зміцнення та відродження. Червона калина асоціюється з образом жінки, вона споконвіку була символом добра, любові до рідної землі, домівки. Символ калини присутній у всіх видах декоративно-ужиткового мистецтва, що підвищує, на думку студентів, його пізнавально-виховний потенціал.

Викликає зацікавлення студентів інформація, що священним деревом вважається дуб. Він уособлює Бога сонячної чоловічої енергії розвитку, життя – Перуна. Це дерево також стало символом України, непокірного козацького духу.

Досліджуючи твори декоративно-ужиткового мистецтва, студенти з'ясовують, що в мистецьких творах часто використовується поєднання цих двох символів – дуба і калини. Це уособлює єдність української родини, краси і сили всієї України, продовження і неперервність роду. Дослідження та вивчення значень символіки дуба, калини спонукало студентів до використання цих символів у своїх творах.

Ми з'ясовували, що у мистецьких творах рідну домівку, близьких людей ще символізувала верба, яка є символом краси та оновлення природи. У давнину верба вважалася магічним та символічним деревом, на якому перепочивали добрі духи-душі, а тому вона приносила щастя. Вона була втіленням мудрості предків, символізувала пам'ять про померлих, повагу до їх дій та вчинків. Як і калина, верба асоціюється з отчим краєм, усією ненькою Україною. Улюбленим українським символом є квіти маку, які оберігають родину від усякого зла. Мак символізує красу і молодість, незнищенну пам'ять українського роду.

Часто у вишивці, писанкарстві, різьбі, писанкарстві зустрічається зображення вінка, що символізує щастя, правду, чесноти, любов, нагороду, щасливе одруження та життя, вічність. Студенти усвідомлюють, що в безконечності і красі вінка зображується неперервність українського роду, непохитність людських відносин. Ми наголошували на важливості нерозривності кожної окремої ланки для збереження міцності та неповторності всього вінка, всього українського суспільства.

Увага студентів зверталася на те, що одним із символів декоративно-ужиткового мистецтва,

ФІЛОСОФСЬКА САМОБУТНІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ СИМВОЛІКИ ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА ЯК ВИХОВНИЙ ЧИНІК ВИЩОЇ ШКОЛИ

поширених по всій Україні є Берегиня – життєворча Мати-природа, жінка-Мати, яка дарує світові сина і Дерево життя, що сформувало із мороку космосу чітку систему Всесвіту й міцно пустило коріння в земне буття. Присутність Берегині та Дерева життя прослідковується у багатьох мистецьких творах. Студенти усвідомлюють, що таке зображення символізує непоборність і міцність українського духу, всього народу. Вони відчують себе гілками цього Дерева життя, тобто невіддільною частиною від Батьківщини.

Важливими символами, які викликають патріотичні почуття, національне піднесення є українські державні символи – герб, прапор. Вони символізують суверенітет країни, її народ з усіма його досягненнями та характеристичними особливостями. Засвоєння студентами державної символіки сприяє формуванню у них громадянської самосвідомості, патріотичних і моральних почуттів.

Студенти з цікавістю сприймають інформацію про те, що атрибутами християнських свят і пов'язаних з ними українських звичаїв та обрядів, є писанки, букети, віночки, свічки та інші предмети побуту. Студенти усвідомлюють, що у наших пращурів прототипами сучасної новорічної ялинки були “дідухи” та “павуки”. Дідух символізував духовні начала етнічної самосвідомості [3,111]. Студенти довідуються, що у віруваннях українців дідухи символізували неперервний ланцюг між минулим і майбутнім, а павуки – добробут і щастя, що уособлюють працьовитість, віщують наближення новини.

Усі вищезгадані символи необхідно вводити як у навчально-виховний процес вищої школи, так і в побут студентів, адже вони є духовним центром, навколо якого об'єднуються історичні спогади про героїчну славу і жертви національно-визвольної боротьби, ідеали, мрії українського народу. Вони формують у студентів національну самосвідомість і впевненість у доброму майбутньому їх держави, гордість за те, що вони є представниками свого народу, який має таку неоціненну історію та культуру. Завдяки цьому національно-патріотичний потенціал декоративно-ужиткового мистецтва трансформується у внутрішній світ студентів. Діючи через сприймання, мислення, емоції, символи формують у студентів риси характеру і світогляду, патріотичні погляди, переконання та ідеали, властиві всьому українському народові.

Вивчення та усвідомлення символів українського декоративно-ужиткового мистецтва допомагає студентам краще оволодіти українознавчим матеріалом, зрозуміти потребу збереження па-

м'яток матеріальної культури народу, стимулює їх внутрішній саморозвиток, налагоджує національно-патріотичне виховання студентів вищих навчальних закладів.

Студенти з'ясовували символіку кольорів у різних виробках декоративно-ужиткового мистецтва: вишитому одязі, рушниках, писанках та ін. Кожен колір має своє символічне значення. Наприклад, червоний колір – це символ Сонця, життя і радості; жовтий – символізує сонце, світло і радість, ознака багатства, але може провіщувати й заздрість, невірність, розлуку. Зелений колір – це символ весни, воскресіння природи, багатство рослинного та тваринного світу, мудрість предків; синій або блакитний колір є символом Всесвіту, неба; чорний – невизначеність, страх перед смертю; поєднання чорного кольору з червоним символізує поєднання душ померлих. Ми зауважували студентам, що часто у творах декоративно-ужиткового мистецтва використовується поєднання 4 – 5 або й більше кольорів, що символізує родинне щастя, мир, любов та успіх.

Висновки. Студенти переконуються, що різноманітність видів декоративно-ужиткового мистецтва, їх орнаментики, символіки та колористики складають самостійну естетично-духовну систему. Вона володіє певною етнічною своєрідністю, що вирізняє особливі риси народного мистецтва. Твори українського декоративно-ужиткового мистецтва є стержнем національної культури, її традицій, звичаїв та обрядів, що пробуджують особистісно-позитивне ставлення до історичних та культурних цінностей народу, надбаних протягом тисячоліть. Виховання сильної, самобутньої й яскравої особистості можливе лише за умови фундації на високих народних ідеалах, творчих традиціях рідного та інших народів. Завдяки декоративно-ужитковому мистецтву, його символам студенти ознайомлюються з процесом розвитку української культури, пізнають головних творців мистецького процесу в Україні.

Тому, щоб досягти кінцевої мети національно-патріотичного виховання, необхідно сформувати духовно і фізично розвинену, творчу особистість з моральними художньо-естетичними почуттями, патріота своєї держави. Для цього необхідно прилучати молодь до неоціненної скарбниці народного мистецтва та української культури, українських традицій, символів та обрядів, спонукати їх до вивчення та особистого примноження культурно-мистецьких національних надбань, відтворення духовної культури, нагромадженої в суспільстві.

ФАХОВА ТЕРМІНОЛОГІЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

1. Антонович Є.А., Захарчук-Чугай Р.В., Станкевич М.Є. Декоративно-прикладне мистецтво. – Львів: Світ, 1993. – 272 с.
2. Іларіон М. Книга нашого буття на чужині: Бережімо все своє рідне. Ідеологічно-історичні нариси. – Вінніпег, 1956. – 164 с.
3. Скурятівський В. Покуть: Народознавчі матеріали про знаменні віхи людського буття, давні українські звичаї та обряди. – К.: Довіра, 1992. – 236 с.
4. Супруненко В.П. Народина. Витоки нації: символи, вірування, звичаї та побут українців. – Запоріжжя: Берегиня, 1992. – 136 с.
5. Філіпчук Г.Г. Українська етнокультура в змісті національної та педагогічної освіти. – Чернівці, 1996.

Ірина Михайленко, кандидат педагогічних наук,

в.о. доцента кафедри іноземних мов викладання англійської мови
Дрогобицького державного педагогічного університету
імені Івана Франка

ФАХОВА ТЕРМІНОЛОГІЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

У статті аналізується викладання іноземної мови у немовному вищому навчальному закладі, основні труднощі адаптаційного періоду студентів-першокурсників; обґрунтовується необхідність введення у 5–6 семестрах спецкурсу «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)» та наводяться приклади репродуктивних і творчих вправ, які орієнтовані на засвоєння фахової іншомовної лексики.

Одним із дієвих засобів засвоєння термінологічної лексики та удосконалення фахової мовної підготовки майбутніх спеціалістів є проектна методика навчання, оскільки саме вона містить у собі високий потенціал, націлений на розвиток творчих здібностей особистості, а також вчить творчому мисленню та створює сприятливі умови для співпраці студентів, їх творчого самовиявлення. Методичні прийоми проектно-методики здатні забезпечити якісну підготовку майбутніх спеціалістів і заохотити їх до читання літератури за спеціальністю, до критичного її осмислення та творчого застосування отриманої інформації під час підготовки проекту.

В умовах жорсткої конкуренції, яка панує сьогодні на світовому ринку праці, перед вищими навчальними закладами постає завдання підготовки таких спеціалістів, які володіли б найскладнішими способами інтелектуальної діяльності в різноманітних областях сучасної науки й техніки.

Актуальність статті зумовлена тим, що, досліджуючи нові тенденції у вивченні іноземних мов, ми спостерігаємо, що останнім часом з'явилася маса людей, які бажають вивчати англійську та інші іноземні мови не заради особистого задоволення або престижу, а з тієї причини, що іноземна мова стала їх ключем до міжнародних діло-

вих контактів, до технологічного розвитку їхніх фірм та успішного ведення бізнесу.

Такі зміни у підході до вивчення іноземної мови сприяють тому, що переосмислюється мета вивчення мови. Ще донедавна знання іноземної мови вважалося лише одним із обов'язкових компонентів вищої освіти і питання необхідності застосування набутих під час занять з іноземної мови знань не піднімалося. Сьогодні можливість практичного застосування набутих знань з іноземної мови стає все більш актуальною.

Метою даної статті є аналіз основних труднощів початкового адаптаційного періоду студентів немовних спеціальностей на шляху засвоєння професійної (фахової) термінології, а також обґрунтованість упровадження спецкурсу з вивчення професійно орієнтованої термінології.

Виклад основного матеріалу. Розглянемо студента як суб'єкта власної навчально-професійної діяльності. Однією з основних категорій психологічної науки є категорія діяльності. Це динамічна система активної взаємодії суб'єкта зі світом, під час якої суб'єкт цілеспрямовано впливає на об'єкт, за допомогою чого задовольняє свої потреби, свідомо й цілеспрямовано змінює світ і себе. За своєю суттю діяльність – це вища форма активності, яка притаманна тільки людині, і її структуру можна зобразити так: ціль – мотив – спосіб – результат [1; 8; 10].